

Jacek Niewiadomski

Samodzielna Pracownia Organizacji
i Ekonomiki Ogrodnictwa SGGW

Wybrane aspekty konkurencyjności producentów truskawek

Wprowadzenie

Integracja państw Europy środkowowschodniej z Unią Europejską jest szansą na przyspieszenie tempa rozwoju gospodarczego zarówno dla państw kandydujących, jak też obecnych członków Wspólnoty. Koncentracja potencjału Unii Europejskiej i krajów kandydujących może w perspektywie długookresowej przyczynić się do wzrostu znaczenia Europy na arenie międzynarodowej i zwiększenia zdolności konkurencyjnych wobec Stanów Zjednoczonych, Japonii i innych regionów świata. Proces integracji europejskiej niesie jednak ze sobą również wiele niepewności i zagrożeń dla społeczności lokalnych, a uzyskanie statusu pełnego członkostwa w strukturach Unii Europejskiej wymaga od krajów kandydujących podjęcia działań przystosowawczych w kategoriach prawnych, organizacyjnych, ekonomicznych i społecznych. Zjednoczona Europa nie może wykazywać zbyt dużych różnic regionalnych, a przyjęcie zasad swobodnego przepływu kapitału, siły roboczej i towarów nie może stać się źródłem ubożenia niektórych regionów i nadmiernej bogacenia innych. W celu uniknięcia tych negatywnych zjawisk są uruchamiane różne programy mające na celu właściwe przygotowanie krajów kandydujących do członkostwa w UE. Na ten cel sama Komisja zaproponowała przekazanie w latach 2004–2006 ponad 40 mln euro pomocy dla 10 nowych krajów członkowskich.

Polska należy do grona największych producentów truskawek na świecie. Liberalizacja handlu międzynarodowego, będąca jednym ze zjawisk towarzyszących procesom integracyjnym, ujawnia jednak istnienie pewnych negatywnych cech organizacyjnych i jakościowych występujących w tym sektorze, które mogą przyczynić się do osłabienia pozycji Polski wśród producentów tych owoców. Celem niniejszego opracowania jest przeprowadzenie analizy mocnych i słabych stron Polski jako producenta truskawek oraz przedstawienie szans i zagrożeń wynikających z integracji ze strukturami UE. Analizą objęto zmiany ilościowe i jakościowe, jakie zachodziły u największych producentów tych owoców o okresie ostatnich 10. lat. Ilościowe zmiany przedstawiono w postaci tendencji rozwojowych, natomiast aspekty jakościowe opracowano przy zastosowaniu opisowej metody SWOT.

Produkcja truskawek na świecie

Produkcja truskawek na świecie kształtuje się na poziomie 3 mln ton i wykazuje niewielką tendencję wzrostową. W latach 1992–2001 zbiory tych owoców wzrastały średniorocznie o około 3%, choć dynamika wzrostu była zróżnicowana w poszczególnych obszarach geograficznych. Największymi producentami truskawek na świecie są Unia Europejska oraz Stany Zjednoczone (tab. 1). Udział tych krajów w światowej produkcji jest dość ustabilizowany i wynosi 55%. W gronie największych producentów tych owoców, mających ponad 3-procentowy udział w zbiorach światowych, znajdują się również Polska, Japonia, Korea Południowa, Meksyk, Rosja i Turcja. W przeliczeniu na mieszkańca kraju największy poziom produkcji osiąga Korea Południowa (3,7 kg), natomiast przeciętny poziom zbiorów w Unii Europejskiej i Stanach Zjednoczonych jest podobny i w zależności od roku wynosi od 2,2 do 2,9 kg na 1 mieszkańca.

Produkcja truskawek w Europie jest silnie zregionalizowana. Wśród 15 krajów należących do Unii Europejskiej największa koncentracja produkcji występuje w Hiszpanii, we Włoszech, Francji i w Niemczech (tab. 2). Udział tych krajów łącznie w zbiorach truskawek w całej UE wynosi prawie 80% i nadal wykazuje tendencję wzrostową. Z drugiej strony marginalne znaczenie mają Dania, Grecja, Irlandia i Portugalia. Udział tych krajów w produkcji truskawek w całej UE wynosi tylko 2%.

Różnice w poziomie zbiorów truskawek przypadających na 1 mieszkańca kraju w Unii Europejskiej są również bardzo duże. Na pierwsze miejsce zdecydowanie wybija się pod tym względem Hiszpania ze zbiorami 8–9 kg na 1 mieszkańca kraju. Większe zbiory od średniej w całej UE uzyskują również Belgia, Holandia i Włochy, natomiast poziom zbiorów w Danii, Grecji, Portugalii i Wielkiej Brytanii jest najniższy i nie przekracza 1 kg na mieszkańca kraju.

Wśród krajów kandydujących do Unii Europejskiej Polska jest zdecydowanym liderem w produkcji truskawek. Roczne zbiory tych owoców kształtują się w naszym kraju na poziomie 180–200 tys. ton i stanowią ponad $\frac{3}{4}$ produkcji wszystkich krajów (oprócz Turcji) ubiegających się o członkostwo w UE (tab. 3). Polska jest krajem mającym znaczne nadwyżki truskawek w stosunku do potrzeb rynku krajowego, a przeciętne zbiory w przeliczeniu na 1 mieszkańca kraju wahają się w granicach 4,5–6,1 kg. Obecnie największym odbiorcą nadwyżek truskawek z Polski jest Unia Europejska, jednak ugruntowanie pozycji Polski na tamtejszym rynku będzie uzależnione od posiadanych przewag konkurencyjnych wobec innych dostawców tych owoców w aspektach organizacyjnych, jakościowych i kosztowych.

Proces przemian zmierzających do zwiększenia konkurencyjności produktów na rynkach zagranicznych nasilił się w Polsce z chwilą rozpoczęcia przemian ustrojowych i sukcesywnie zwiększającego się otwarcia granic dla pro-

duktów z Europy Zachodniej. Napływ atrakcyjnych, ładnie zapakowanych produktów pokazał istnienie przewagi konkurencyjnej standaryzowanych owoców importowanych, co z kolei wymusiło konieczność przyspieszenia przemian jakościowych w naszym kraju. Wraz z nieuchronnym podnoszeniem jakości polskich owoców ważnym aspektem jest również podniesienie konkurencyjności naszego sadownictwa przez zwiększenie produktywności plantacji.

Obecnie powierzchnia uprawy truskawek w Polsce wynosi ponad 60 tys. ha i od 1997 roku sukcesywnie zwiększa się. Niestety, tym ilościowym zmianom nie towarzyszą przemiany jakościowe. Poziom plonowania plantacji truskawek należy do najniższych w Europie i waha się w granicach 2,7–3,3 tony z hektara. Plonowanie plantacji truskawek w Polsce nie zmieniło się w ogóle w ciągu ostatnich 10. lat, podczas gdy np. w Rumunii plony tych owoców zwiększyły się o 25%, w Bułgarii o 26%, a na Węgrzech wzrosły 2-krotnie. Według danych FAO, powierzchnia uprawy truskawek w Polsce jest większa niż w całej Unii Europejskiej, jednak zbiory tych owoców są ponad 4-krotnie większe w UE niż w Polsce. Przeciętny poziom plonowania truskawek w całej Unii Europejskiej jest 6-krotnie większy niż w Polsce i waha się w granicach od 16 do 19 ton z 1 hektara. Niska produktywność plantacji truskawek jest jednym z ważniejszych czynników ograniczających dochodowość gospodarstw zajmujących się produkcją tych owoców.

Producenci truskawek w Polsce są nastawieni na produkcję pod potrzeby przetwórstwa. Powszechnie uprawianą odmianą jest Senga Sengana, natomiast uprawa odmian deserowych należy do rzadkości. Konsekwencją tego stanu rzeczy jest godzenie się producentów na uzyskanie niskich cen za owoce tzw. przemysłowe i w ten sposób utratę części dochodów. Badania prowadzone w Instytucie Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej wykazują, że produkcja truskawek w Polsce od wielu lat nie jest opłacalna.

Struktura odmianowa truskawek w krajach UE znacznie odbiega od obecnej sytuacji w Polsce, a dzięki zastosowaniu plenniejszych odmian produktywność upraw w tych krajach jest kilkukrotnie wyższa. Powszechniej stosowane są również odmiany truskawek powtarzających, zapewniające uzyskanie owoców w terminach innych niż odmiany zwykłe. Podstawową komparatywną przewagą krajów UE nad Polską w strefie odmianowej jest uzyskiwanie w znacznej mierze owoców odmian deserowych. Pozwala to producentom na uzyskanie znacznie wyższych przychodów w porównaniu z produkcją owoców odmian przemysłowych. Ponadto, producenci unijni znacznie częściej niż polscy stosują metody uprawy zwiększające produktywność plantacji oraz poprawiające jakość uzyskanych produktów, jak nawadnianie, uprawa na wałach, w tunelach foliowych bądź z zastosowaniem innych czynników plonotwórczych. W ten sposób wielu producentów unijnych pozostaje poza konkurencją pod względem produktywności plantacji i niskiego zaangażowania czynnika ludzkiego w bezpośrednią produkcję.

Tabela 1

Produkcja truskawek na świecie (tys. ton)

Wyszczególnienie	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	Wzrost (%)
Unia Europejska (15)	702,2	772,3	773,2	794,5	720,7	752,5	827,2	955,0	920,9	864,5	2,65
Stany Zjednoczone	606,0	656,6	748,3	727,2	737,5	738,4	743,8	821,2	838,1	760,0	2,63
Kraje kandydujące	247,4	250,0	207,2	272,0	238,0	220,7	204,6	241,7	227,4	293,0	0,43
Japonia	208,6	207,4	197,8	201,4	208,1	200,0	181,1	203,1	205,3	200,0	-0,41
Korea Południowa	108,0	137,4	151,3	168,5	170,1	151,2	155,5	152,5	180,2	175,0	3,66
Meksyk	76,6	94,7	95,0	131,8	119,1	98,4	118,8	137,7	141,1	126,3	5,38
Rosja	95,1	110,0	112,5	110,0	121,0	125,0	128,0	115,0	128,0	133,0	2,87
Turcja	50,0	60,0	65,0	76,0	107,0	110,0	110,0	110,0	110,0	110,0	9,59
Pozostałe	304,2	263,6	274,4	291,1	317,2	346,5	378,2	393,0	470,5	460,9	6,48
Razem Świat	2 398,1	2 552,0	2 624,7	2 772,5	2 738,7	2 742,7	2 847,2	3 129,2	3 221,5	3 122,7	3,06

Źródło: FAO.

Tabela 2

Produkcja truskawek w Unii Europejskiej (tys. ton)

Wyszczególnienie	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	Wzrost (%)
Austria	12,4	9,6	13,1	13,8	11,0	15,6	13,0	18,3	19,7	19,7	6,90
Belgia/Luksemburg	31,9	35,0	32,0	40,0	43,0	35,8	48,1	48,8	48,0	48,0	5,20
Dania	10,0	9,0	6,5	4,0	3,7	3,1	3,1	3,0	3,3	3,5	-12,10
Finlandia	12,1	8,7	9,2	8,6	12,0	10,4	9,2	10,6	11,8	12,0	1,73
Francja	81,0	81,5	82,0	79,7	77,0	80,7	73,7	67,7	70,5	63,4	-2,61
Niemcy	55,1	58,5	58,9	68,8	77,2	78,9	81,5	109,2	104,3	100,0	8,21
Grecja	7,7	8,8	9,2	9,4	9,0	11,0	9,2	9,3	9,0	9,0	1,08
Irlandia	5,2	4,1	4,8	5,2	5,8	4,7	4,0	4,0	4,0	4,0	-2,66
Włochy	183,7	194,3	190,0	190,1	168,5	161,6	178,0	208,8	196,5	180,9	0,10
Holandia	23,5	29,1	30,3	34,0	30,0	30,0	50,0	51,0	52,0	50,0	9,26
Portugalia	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	0,00
Hiszpania	218,2	261,4	282,2	285,5	229,2	273,7	308,3	367,7	352,2	325,5	4,60
Szwecja	11,0	11,1	11,1	11,1	11,7	11,7	11,7	12,5	11,1	11,1	0,51
W. Brytania	47,9	58,7	41,5	41,9	40,2	33,0	34,9	41,6	36,1	34,9	-4,15
Razem	702,2	772,3	773,3	794,6	720,8	752,7	827,2	955,0	921,0	864,5	2,65

Źródło: FAO.

Tabela 3

Produkcja truskawek w krajach kandydujących do Unii Europejskiej (tys. ton)

Wyszczególnienie	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	Wzrost (%)
Bulgaria	13,2	5,4	5,8	7,5	5,4	5,4	7,8	10,0	9,0	10,0	2,38
Cypr	0,5	0,7	0,9	1,5	1,3	1,7	2,2	1,8	1,6	1,8	15,06
Estonia	1,1	0,8	0,9	0,3	0,8	1,4	1,3	2,5	2,7	2,5	16,56
Węgry	13,9	12,0	12,1	11,6	12,5	12,9	13,4	14,1	12,1	7,0	-2,95
Czechy		16,8	19,7	17,3	16,4	16,6	12,9	14,2	12,5	10,9	-6,01
Polska	204,5	200,0	141,6	211,3	181,2	162,5	149,9	178,2	171,3	238,2	0,18
Rumunia	12,8	7,3	12,3	12,7	11,7	13,5	11,8	14,6	11,7	15,0	3,40
Słowenia	1,3	1,5	2,9	2,5	1,2	0,5	0,5	1,1	1,9	1,9	-3,31
Słowacja		5,4	11,0	7,3	7,4	6,2	4,9	5,2	4,6	5,8	-5,56
Razem*	247,3	249,9	207,2	272,0	237,9	220,7	204,7	241,7	227,4	293,1	0,43

Źródło: FAO.

*Razem kraje kandydujące bez Litwy, Łotwy, Malty i Turcji.

Handel

Do największych eksporterów truskawek na świecie należą Stany Zjednoczone, kraje Unii Europejskiej, Polska, Meksyk i Maroko. Udział tych państw w globalnym eksporcie truskawek stanowi blisko 90% całkowitego eksportu światowego. W ostatnim dziesięcioleciu udział państw Unii Europejskiej w światowym eksporcie truskawek przy tendencji wzrostowej wynosił blisko 75%. Szczególnie wysoką dynamiką wzrostową eksportu odznaczają się państwa Europy Południowej, m.in. Hiszpania, gdzie eksport zwiększał się o ponad 7% rocznie. Bilans handlu zagranicznego całej Unii Europejskiej jest ujemny, a przeciętny deficyt Wspólnoty w latach 1999–2000 wyniósł 20,8 tys. ton (tab. 4). Geograficzne położenie Polski w stosunku do regionów o niedoborze truskawek jest bardzo korzystne, głównie ze względu na graniczenie z największym importerem netto truskawek w Europie, tj. Niemcami. Kraje skandynawskie także wykazują ujemne saldo handlu zagranicznego, a niedobory tych owoców w stosunku do zapotrzebowania rynku są obecnie uzupełniane głównie przez producentów hiszpańskich, włoskich i belgijskich.

Analizując światowy import owoców truskawek można również zauważyć dominującą rolę państw Unii Europejskiej. Ogółem kraje te w ostatnich 8 latach importowały od 80 do 85% całkowitej produkcji tych owoców w Europie. Do największych światowych importerów truskawek zarówno świeżych, jak i mrożonych zaliczają się Niemcy, Francja i Wielka Brytania. Kraje te importują 240 tys. ton świeżych truskawek oraz realizują prawie 2/3 całkowitego importu truskawek mrożonych.

Polska jest jedynym krajem kandydującym do członkostwa w UE o silnie rozbudowanym potencjale produkcyjnym oraz utrwalonych tradycjach handlowych. Od wielu lat posiadamy dodatni bilans handlowy, a duża część wyprodukowanych owoców jest lokowana na wymagającym rynku UE. W latach 1999–2000 dostawy świeżych truskawek z Polski do krajów Unii wynosiły 17,7 tys. ton średniorocznie, co stanowiło około 90% całego importu tych owoców w stanie świeżym z krajów trzecich. Integracja Polski z Unią Europejską stwarza dalsze możliwości rozwoju produkcji truskawek w naszym kraju i ekspansji eksportu na rynki Europy Zachodniej oraz do krajów skandynawskich. Polskie produkty będą jednak musiały utrzymać przewagę konkurencyjną w aspektach organizacyjnych, jakościowych i kosztowych wobec innych dużych producentów i eksporterów tych owoców, jak Hiszpania czy Włochy. Kraje te posiadają już obecnie pewne atuty wynikające z lepszych warunków klimatycznych do produkcji truskawek i tym samym możliwości uzyskania większej produktywności plantacji. Jednakże długie tradycje w produkcji owoców w Polsce oraz bliskość najchętniej zbytych rynków zbytu bez wątpienia należy postrzegać jako atuty dla naszych producentów.

Tabela 4

Bilans handlu zagranicznego truskawkami w UE i w krajach ubiegających się o członkostwo w UE (tys. ton)

Wyszczególnienie	1993–1994			1999–2000		
	eksport	import	saldo	eksport	import	saldo
Unia Europejska						
Austria	0,4	11,4	-11,0	1,2	21,1	-19,9
Belgia/Luksemburg	21,2	10,9	10,3	37,9	25,0	12,9
Dania	0,0	3,9	-3,9	0,1	5,4	-5,3
Finlandia	0,1	0,3	-0,2	0,0	0,8	-0,8
Francja	13,0	57,8	-44,8	19,0	84,7	-65,7
Niemcy	1,5	106,7	-105,2	5,8	129,5	-123,7
Grecja	0,1	0,0	0,1	0,2	0,1	0,1
Irlandia	0,0	0,4	-0,4	0,0	0,8	-0,8
Włochy	54,9	10,0	44,9	40,9	24,8	16,1
Holandia	15,4	15,6	-0,2	16,0	15,2	0,8
Portugalia	1,4	1,1	0,3	0,4	6,1	-5,7
Hiszpania	155,8	0,3	155,5	204,8	3,0	201,8
Szwecja	0,0	3,3	-3,3	0,5	5,0	-4,5
W. Brytania	0,1	22,9	-22,8	0,2	26,3	-26,1
Razem UE (15)	263,9	244,6	19,3	327,0	347,8	-20,8
Kraje kandydujące do UE						
Polska	14,9	0,0	14,9	17,7	0,4	17,3
Pozostałe*	2,2	1,7	0,5	1,6	3,8	-2,2
Razem kraje kand.	17,1	1,7	15,4	19,3	4,2	15,1

Źródło: opracowanie własne.

Pozostałe kraje kandydujące do członkostwa w UE z wyjątkiem Turcji.

Polska jest również dużym producentem eksporterem owoców w formie mrożonej, w tym także mrożonych truskawek. Ponad 90% eksportu mrożonych owoców z Polski trafia na rynek UE, co wyraźnie wskazuje, że produkcja wszystkich owoców jagodowych w Polsce ma charakter proeksportowy. Wielkość eksportu mrożonych owoców jest dość ustabilizowana i kształtuje się na poziomie nieco powyżej 100 tys. ton rocznie, jednakże utrzymanie takiego poziomu eksportu w przyszłości będzie wymagać unowocześnienia infrastruktury technicznej i handlowej oraz zmian organizacyjnych. Jednocześnie funkcją negocjacji warunków sprzedaży powinny zająć się odpowiednio przygotowane służby handlowe. W przeciwnym razie postępujący proces rozdrobnienia handlu i brak koordynacji działań będzie skutkował osłabieniem pozycji dla wielu

firm działających niezależnie w tej branży. Już obecnie widoczne jest zjawisko nasilania się konkurencji wśród polskich handlowców, którzy za wszelką cenę starają się o zawarcie kontraktów na własne, często niewielkie partie towaru.

Uwzględniając duże rozdrobnienie produkcji i niską jakość handlową owoców w Polsce, a także pozytywne trendy zachodzące w krajach UE oraz niektórych krajach kandydujących do członkostwa w UE, można dostrzec niebezpieczeństwo osłabienia pozycji Polski jako eksportera tych owoców na rynek Unii Europejskiej. W latach 1999–2000 wpływy do Polski z tytułu eksportu truskawek wynosiły przeciętnie 18,1 mln USD, natomiast w 2001 roku zmniejszyły się do 4,2 mln USD. W interesie producentów oraz kraju jest więc podjęcie intensywnych działań mających na celu zwiększenie konkurencyjności naszych truskawek i ugruntowanie pozycji Polski na rynku Unii Europejskiej.

Integracja ze strukturami UE stwarza dla Polski wiele szans rozwoju gospodarczego, ale jednocześnie niesie ze sobą wiele zagrożeń. Jako korzyści warto wymienić zniesienie barier gospodarczych ograniczających wejście polskich produktów na tamtejsze rynki, łatwiejszy dostęp do najnowszych technologii czy możliwość wykorzystania dotacji unijnych na restrukturyzację produkcji. Jednakże liberalizacja handlu i otwarcie granic mogą spowodować masowy napływ produktów i usług zagranicznych do naszego kraju i w efekcie mogą doprowadzić do częściowego lub całkowitego wyparcia niektórych rodzimych produktów z rynku i zmniejszenia rozmiarów produkcji.

Analiza SWOT

Poprawa konkurencyjności polskich truskawek na rynkach europejskich powinna odbywać się głównie przez unowocześnienie bazy produkcyjnej oraz zmiany organizacyjno-instytucjonalne. Oprócz dostosowania struktury odmianowej i jakościowej owoców dotyczy to wprowadzenia systemu standaryzacji produktów i opakowań, usprawnienia systemu dystrybucji owoców i informacji rynkowej oraz tworzenia organizacji producenckich, które powinny aktywnie uczestniczyć w procesach rozwoju sektora. Rozwinięte struktury związków producenckich w krajach Unii Europejskiej są reprezentantami producentów i jednocześnie partnerami w czasie opracowywania planów rozwoju sektorów. W wielu przypadkach takie zorganizowane grupy mogą liczyć na wsparcie, w tym także finansowe, unijnych środków budżetowych przewidzianych na określone działania wspierające.

Przewagi konkurencyjne Polski wobec państw UE w odniesieniu do truskawek wynikają głównie z rozwiniętego potencjału produkcyjnego, niskich kosztów produkcji, taniej i łatwo dostępnej siły roboczej oraz bardzo dobrego położenia względem największych importerów tych owoców. Jako negatywne

cechy, które obniżają naszą pozycję konkurencyjną, należy wymienić jakościowe i odmianowe aspekty owoców, niedostateczną działalność marketingową, rozdrobnienie gospodarstw oraz powolny postęp technologiczny.

Analiza SWOT konkurencyjności polskiego ogrodnictwa w uprawie truskawek

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • wysoka pozycja wśród krajów produkujących truskawki • wysoka pozycja wśród światowych eksporterów truskawek, głównie mrożonych • dostępna i tania siła robocza 	<ul style="list-style-type: none"> • brak sprawnego systemu dystrybucji owoców • brak systemu standaryzacji owoców i opakowań • duże rozdrobnienie plantacji produkcyjnych • brak dobrze zorganizowanych organizacji producenckich • niski poziom zaawansowania technologicznego • brak sprawnego systemu informacji rynkowej
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • łatwiejszy dostęp do rynku UE po uzyskaniu pełnego członkostwa w UE • wzrost zamożności społeczeństwa i wzrost zapotrzebowania wewnętrznego • rosnące spożycie owoców • dobre położenie względem rynków zbytu truskawek (Niemcy, kraje skandynawskie) • po wstąpieniu do UE możliwość korzystania z dotacji unijnych 	<ul style="list-style-type: none"> • możliwość wyparcia polskich truskawek z rynku UE przez truskawki napływających z krajów południowych (Hiszpania, Włochy) • w momencie przyjęcia Polski do UE – całkowite otwarcie naszego rynku oraz możliwość napływu owoców z UE

Podsumowanie

Rozwój produkcji truskawek w Polsce ma wieloletnią tradycję. Pomimo okresów stagnacji i recesji, potencjał produkcyjnych polskiego ogrodnictwa zawsze był duży i stawiał nasz kraj w czołówce największych na świecie pro-

ducentów i eksporterów tych owoców zarówno w formie świeżej, jak też przetworzonej. Pod względem ilościowym większą produkcję uzyskują jedynie Stany Zjednoczone i Hiszpania, natomiast porównywalny poziom zbiorów mają Japonia, Włochy i Korea Południowa. Powierzchnia uprawy truskawek w Polsce stanowi ponad połowę areалу znajdującego się pod uprawą truskawek w całej Europie. Jednocześnie Polska jest największym na świecie eksporterem truskawek w formie mrożonek.

Przeprowadzona analiza tendencji zbiorów, eksportu i importu oraz analiza organizacji produkcji i handlu wskazują, że rozwojowi sektora ogrodniczego w Polsce w kategoriach ilościowych nie towarzyszyły odpowiednio dynamiczne przemiany jakościowe. W wyniku braku stymulatorów postępu technologicznego i organizacyjnego, w tym odpowiednich nakładów na unowocześnienie technologii produkcji, plantacje truskawek w Polsce charakteryzują się niskim poziomem produktywności, a kosztochłonność produkcji w odniesieniu do jednostki produktu jest dość wysoka. Jednocześnie brak efektywnie funkcjonującego systemu dystrybucji, informacji rynkowej oraz standaryzacji produktów i opakowań istotnie ogranicza zdolności konkurencyjne naszych producentów wobec konkurentów z innych krajów. Aktualnie te negatywne cechy są częściowo kompensowane niskimi cenami produkcji wynikającymi z niskich kosztów siły roboczej oraz ziemi, jednak w perspektywie długookresowej czynniki te będą relatywnie „drożały”, odbierając stopniowo naszym producentom atut kosztowy. Już obecnie można zaobserwować, że w innych krajach kandydujących do członkostwa w Unii Europejskiej zmiany jakościowe przebiegają szybciej niż w Polsce, powodując relatywne zmiany w zakresie konkurencyjności dostaw truskawek na rynkach europejskich. Przemiany w aspektach organizacyjnych, jakościowych i technologicznych należy więc uznać za priorytet w działaniach podejmowanych na rzecz zwiększenia konkurencyjności polskich truskawek. Proces tych przemian nie może odbywać się dla bez aktywnego udziału środowisk producenckich. Dlatego wzorując się na doświadczeniach krajów UE producenci truskawek w Polsce powinni zwracać się w różne formy organizacyjne (spółdzielnie, grupy marketingowe, zrzeszenie itp.) i aktywnie uczestniczyć w procesie kreowania pożądanego zakresu i kierunków przemian.

Literatura

1. CIECHOMSKI W., MARZEC-WOŁCZYŃSKA T., NIEWIADOMSKI J., 2000: Analiza rynku owoców i warzyw. Publikacja przygotowana w ramach komponentu A projektu Phare P9704-01-03/03/13/17 „Strategiczne opcje dla sektora agrobiznesu w świetle analiz ekonomicznych”, s. 420–452. SGGW, Warszawa.

2. DURZYŃSKI P., 1999: Konkurencyjność polskiego sadownictwa na przykładzie truskawek. Praca magisterska. SGGW, Warszawa.
3. European Commission: „Agenda 2000 – For a stronger and wider Union”.
4. KUBIAK K., 1997: Sadownictwo polskie w 2010 roku. Materiały z konferencji „Strategia rozwoju polskiego ogrodnictwa do 2010 roku”. Lublin.
5. NIEWIADOMSKI J., 1997: Organizacja dystrybucji owoców i warzyw w Europie. *Zeszyty Naukowe SGGW. Ekonomia i Organizacja Gospodarki Żywnościowej*, nr 29 s. 85–97.
6. NIEWIADOMSKI J., 2000: Wymogi Komisji Europejskiej z zakresu informacji dotyczących rynku owoców i warzyw oraz źródła ich pozyskiwania w Polsce. Publikacja przygotowana w ramach komponentu C projektu Phare P9704-01-03/03/13/17 „Zakres danych statystycznych oraz metody ich gromadzenia na potrzeby Wspólnej Polityki Rolnej”, s. 91–103. SGGW, Warszawa.

Selected Aspects of Competitiveness of Strawberry Producers

Abstract

The aim of the paper is to evaluate the competitive position of strawberry producers in changing economic environment in Poland. The research covered many aspects like market demand for strawberry in Poland and in the EU, changes in geographical location of strawberry production in the World as well as foreign trade balance.

It was summarised that the most important attributes of the Polish fruit sector are geographical location of Polish production close to the largest markets and relatively low production costs resulting from low labour costs. Both weakness and low competitiveness of Polish fruit sector are caused mainly by such factors as low productivity, poor organisation of distribution and deficient development of producers' organisations.